

ΟΙ ΘΑΣΙΟΙ ΚΑΠΝΕΡΓΑΤΕΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟ ΕΡΓΟ
ΤΟΥ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ ΦΩΤΗ ΠΡΑΣΙΝΗ (1912-1973)

Βερονίκη Δαλακούρα

Η συλλογική μνήμη, έτσι όπως αποτυπώνεται μέσα από τη λογοτεχνία, αποτελεί, σύμφωνα με τον Ζακ Λε Γκοφ, όχι μόνο μία κατάκτηση, αλλά και ένα όργανο ισχύος¹. Ο διαρκής αγώνας για την κυριαρχία της ανάμνησης και της παράδοσης, ιδίως στις κοινωνίες που η συλλογική μνήμη (γραπτή ή προφορική) παίζει ένα σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της κοινωνικής συνείδησης, είναι ένα ισχυρό και αξεπέραστο όπλο στα χέρια του ιστορικού, του κοινωνικού αναλυτή και του λογοτέχνη. Οι σύγχρονοι ιστορικοί μεταμόρφωσαν τη στεγνή παράθεση γεγονότων σε γοητευτική αφήγηση, σε ένα εν δυνάμει λογοτεχνικό έργο· η ιστορία, εμψυχούμενη, απέδειξε ότι εκτός από μνημόνευση, «εορτασμό ενός αξιομνημόνευτου γεγονότος»², μπορεί να αποτελέσει και τον τρόπο έκφρασης των απλών, των μη εγγραμμάτων ανθρώπων.

Η μελέτη των ιστορικών συμβάντων, ανεξάρτητα από την ηθική και την πολιτική τακτική που εκφράζουν, δίνουν την ευκαιρία στον ευρύτερα μορφωμένο αναγνώστη να προσεγγίσει τα ιστορικά φαινόμενα αναζητώντας την αλήθεια των καιρών παντού: στις λαϊκές αφηγήσεις, τα τραγούδια, τα σύμβολα, στο προσωπικό δράμα.

Η απόφαση να ασχοληθώ με τους Θάσιους καπνεργάτες, έτσι όπως παρουσιάζονται μέσα από το έργο του Φώτη Πρασίνη, οφείλεται σε δύο κυρίως λόγους: ο πρώτος είναι η ενδιαφέρουσα από άποψη ερευνητική, θεματολογία του συγγραφέα που έχει ως κύριο άξονα την προσφυγική Καβάλα της δεκαετίας του '20 με τους πρόσφυγες, ντόπιους και άλλους (Θάσιους κλπ.) καπνεργάτες που απορροφήθηκαν από τις ακμάζουσες καπνεπιχειρήσεις της πόλης.

1. Ζακ Λε Γκοφ, *Ιστορία και Μνήμη*, Νεφέλη/Ιστορία, 1998.

2. Ζακ Λε Γκοφ, *Ιστορία και Μνήμη*, σελ. 95, Νεφέλη/Ιστορία, 1998.

Ο δεύτερος είναι η γοητεία που ασκεί ο προσωπικός μύθος του συγγραφέα που, μολονότι σημαντικός, παραμένει άγνωστος περίπου 30 χρόνια μετά το θάνατό του. Το έργο του Φώτη Πρασίνη προσφέρει στο μελετητή της ανθρωπογεωγραφίας της Λογοτεχνίας σημαντικά στοιχεία για την επίδραση του χώρου στη διαμόρφωση της ατομικότητας και την ταύτιση βίου και έργου, όπου η συλλογική μνήμη, επηρεάζοντας άμεσα το δημιουργό, ενισχύει τις προσωπικές εμπειρίες του, εξωραϊζοντάς τες.

Πηγή της εργασίας μου είναι το ίδιο το έργο του Φώτη Πρασίνη, καθώς και το υλικό που άντλησα από τον τοπικό τύπο της εποχής, κυρίως την εφημερίδα «Κήρυξ» της Καβάλας (1926-1933) και τις εφημερίδες «Ταχυδρόμος» και «Πρωινή» (1946-1947) σχετικά με τους Θάσιους καπνεργάτες. Η παράθεση των κυριότερων βιογραφικών στοιχείων είναι απαραίτητη για την κατανόηση της μεθόδου που ακολούθησα στην ανάλυση του έργου και του βίου³. Ο Πρασίνης γεννήθηκε στη Μάδυτο του Ελλησπόντου (Ανατολική Θράκη) το 1912. Το 1924 έρχεται στην Καβάλα από την Κωνσταντινούπολη, όπου είχε πρωτοεγκατασταθεί με την οικογένειά του από το 1915. Την οικογένεια αποτελούν η μητέρα του και ο ίδιος, αφού ο πατέρας του έχει πεθάνει και τα δύο μεγαλύτερα αδέρφια του βρίσκονται ήδη στην Ελλάδα αλλά σε διαφορετικές πόλεις, από το 1922. Ο ίδιος αναφέρει σ' ένα διήγημά του: «Χίλια εννιακόσια είκοσι τέσσερα. Ο μεγάλος αδελφός βρισκόταν στην Κέρκυρα κι ο άλλος στη Σύρα» (Από 'δω αρχίζει ο δρόμος). Και στο ίδιο διήγημα, αναφερόμενος στη διπλή, όπως έλεγε, προσφυγιά του γράφει: «Είχαμε φύγει από τα Στενά, τη Μάδυτο, το 1915 και κατόπι, το 1924, απ' την Πόλη. Από δύο πατρίδες».

Η προσέγγιση του έργου του Φ.Π. θα πραγματοποιηθεί λαμβάνοντας υπόψη δυο παραμέτρους: η πρώτη είναι η ιδιότητα του πρόσφυγα που τον συνώδευε ως το τέλος της ζωής του, με όλα τα τραύματα που συνεπάγεται ο διαρκής αγώνας για επιβίωση και κοινωνική ένταξη (αναζήτηση εργασίας, βελτίωση των συνθηκών ζωής, προσπάθεια προσαρμογής, καλλιέργεια ανθρωπίνων σχέσεων, αντιπαλότητα-συντροφικότητα, διατήρηση της συλλογικής μνήμης). Η δεύτερη παράμετρος σχετίζεται άμεσα με το ρόλο που διαδραμάτισε στην καινούργια ζωή του η εγκατάσταση στην Καβάλα, την πόλη

3. Τη μεταθανάτια έκδοση των διηγημάτων του Φώτη Πρασίνη οφείλουμε στη Δημοτική Βιβλιοθήκη Καβάλας (Φώτης Πρασίνης, *Διηγήματα*, Δήμος Καβάλας (Δημοτική Βιβλιοθήκη, 1987), με πρόλογο του Διαμαντή Αξιώτη και Εισαγωγή του Πρόδρομου Χ. Μάρκογλου. Όλα τα αποσπάσματα από τα διηγήματα του Φ.Π., που παρατίθενται εδώ, είναι από την παραπάνω έκδοση.

που αποτέλεσε τη δεύτερη πατρίδα του⁴. Οι περισσότεροι από τους πρόσφυγες που εγκαταστάθηκαν εκεί, αποτελούσαν ένα εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό, που απορροφήθηκε εύκολα από τις ανθούσες καπνεπιχειρήσεις της πόλης. Όμως η αυξημένη προσφορά εργασίας κρατά τα ημερομίσθια σε πολύ χαμηλά επίπεδα και οι συνθήκες διαβίωσης των ντόπιων και των ξένων εργατών είναι ιδιαίτερα σκληρές. Ο Φ.Π. εργάζεται σχεδόν από παιδί. Όταν φτάνει στην Καβάλα το 1924 είναι μόλις 12 ετών. Εργάζεται κατ' αρχήν σε αρτοποιείο, έπειτα ως κτίστης στην ανοικοδόμηση των προσφυγικών σπιτιών στους καινούργιους οικισμούς που κτίζονται έξω από την πόλη.

«Και κείνη την περίοδο δούλευα στα σπίτια που χτίζονταν για τους πρόσφυγες της Ανατολής. Πρέπει να ήταν λίγο έπειτ' απ' τον ερχομό μας στην Ελλάδα. Δουλειές δεν είχε, σχολειό δεν μπορούσα να πάγω κι ο δρόμος που μ' έμεινε να πάρω ήταν κατά τα έξω της πολιτείας. Εκεί κτίζονταν τα σπίτια», γράφει στο διήγημά του *«Ύστερα απ' τον ερχομό τους»*.

«Τα σπίτια θα γίνονταν, έπρεπε να τελειώσουνε το γοηγορότερο, νάμπει μέσα ο κόσμος που κείτονταν μεσ' στους δρόμους. Σχολεία, αποθήκες, εκκλησίες, χρειάζονταν. Και με τη βιασύνη αυτή μαζεύτηκε πολύς κόσμος στα σπίτια. Έρθαν να δουλέψουν τεχνίτες παλιόι, με πείρα, μα και μισογιωμένοι. Χοντροτεχνίτες που ξέραν ν' ανεβάσουν χαμηλά ντουβάρια, με λάσπη ή ξερολιθιά, να ρίξουν στέγες από πλάκες και δοκάρια, να στρώσουν πατώματα από φαρδιές τάβλες, μα πέρα από κει τίποτα [...]». Και στο ίδιο διήγημα, προσπαθώντας να ερμηνεύσει την κοινωνική συμπεριφορά των ντόπιων, των «εσωτερικών» που (αν και) «δεν ξέρανε να μπήξουν σωστά μια καρφοβελόνα, ξέρανε τόσα και τα ξέταζαν τόσο βαθιά. Καθώς όλοι αυτοί [...] απ' τα μέσα της Μακεδονίας δεν είχαν όλον τον καιρό δουλειά, και δεν ικανοποιούνταν απ' την οικοδομική, το ρίχναν και στη γη. Να οικονομηθούν και να συμπληρώσουν από κει το ψωμί τους. Γίνονταν καπνοπαραγωγοί ή τραβούσαν στα εργοστάσια, να δουλέψουν σαν καπνοδουλεντάδες. Η σπουδή τους, λοιπόν, είχε αυτού την ρίζα, στον καθημερινό αγώνα. Έτσι εκεί οι ντόπιοι δίδασκαν και οι καινούργιοι άκουγαν».

Ο πρωταγωνιστής-συγγραφέας καταγράφοντας τα δικά του βιώματα ευαισθητοποιείται εξίσου με τα βάσανα των υπολοίπων συντρόφων του. Νιώθει ιδιαίτερα συνδεδεμένος με τους ανθρώπους του μόχθου.

«Ήμουν ασχημάτιστος ακόμα, όταν μπήκα σ' εκείνο το εργοτάξιο με τους πολλούς και παράταιρους ανθρώπους...» διαβάζουμε στο διήγημα *«Τα πρώτα χρόνια»*.

4. Το 1928 ο πληθυσμός της Καβάλας φθάνει τους 50.852 κατοίκους. Η αλματώδης ανάπτυξη της πόλης συνδέεται άμεσα με την παρουσία του προσφυγικού στοιχείου.

«Τότε χιτίζανε δυτικά της Καβάλας μια δεύτερη πολιτεία, κι όλοι τούτοι, τεχνίτες, λεπτοουργοί, χιτίστες, μαραγκοί, σιδεράδες, εργάτες απλοί, ως τετρακόσια άτομα, άλλοι από τη Μικρασία και την αντικρουή της Μυτιλήης, κι άλλοι από και άλλους τόπους γύρω από την Κοζάνη ως τα Γιάννενα, συναθροίστηκαν για να δουλέψουν [...]».

Ο αναγνώστης βρίσκεται αντιμέτωπος με ένα βιωματικό ή αυτοαναφορικό λόγο που παραθέτει γεγονότα και συμβάντα μέσα από λιγότερο ή περισσότερο προσωπικά χρωματισμένες μνήμες. Το έργο του Φ.Π. δεν είναι απλώς και μόνον ένας αυτοβιογραφικός λόγος. Τα σημεία συνάντησης του άλογου με το έλλογο και του ατομικού με το συλλογικό μπορούν να μελετηθούν μόνο σε σχέση με την προσωπική —μέσα από το δημιουργικό έργο— λύτρωση του συγγραφέα.

Αρκετοί από τους σύγχρονους φιλοσόφους (π.χ. ο Μπαχτίν) αντιμετωπίζουν το εγώ ως μία οντότητα σε απόλυτη σχέση με το συγκεκριμένο χώρο και χρόνο, η διαμόρφωση της οποίας εξαρτάται από τη διαλογική σχέση που αναπτύσσει με το έτερο αλλά και την ουσία του κόσμου. Στα διηγήματα του Φ.Π. η διαπλοκή χώρου/χρόνου, ατομικού/συλλογικού, γεωγραφίας/ιστορίας, παρόντος/παρελθόντος, προσλαμβάνει την αναμενόμενη αμφισημία, αφού αυτά παραπέμπουν σε καταστάσεις και γεγονότα των οποίων η αυθεντικότητα άλλοτε αναγνωρίζεται με ευκολία από τον αναγνώστη, άλλοτε δημιουργεί ερωτηματικά απαραίτητα ίσως στο λογοτεχνικό μύθο. Η σύγχρονη θεωρία της λογοτεχνίας ευνοεί την αμφίδρομη πορεία από το Λόγο στην πολιτική και αντίστροφα. Η πολιτική αντίληψη του κόσμου, της παγκοσμιότητας, υπαγορεύει, ίσως, τη διάλυση του (υπο)κειμένου, από την άλλη όμως, αναγνωρίζει τη διαφορά ως το θεμέλιο για μια σωστή, κοινώς αποδεκτή, διαλογική θεώρηση. Η ηθική εξακολουθεί να ταυτίζεται με την κοινωνική δικαιοσύνη. Διαβάζουμε σε ένα άρθρο του Πρασίνη με τίτλο: **Έγινε στο αρχαίο θέατρο των Φιλίππων⁵**:

«[...] Η Ηλέκτρα έχει αρχίσει να απαγγέλλει, να φέρνει στη δημοσιότητα, στο φανερό τη μοίρα της, η στιγμή είναι κορυφαία. Ε τότε έγινε κείνο που δεν περιμέναμε, η νέα γυναίκα, εμείς οι άλλοι. Το μωρό της γυναίκας που δεν μπορεί να πειθαρχήσει, δεν είναι δυνατό να βρίσκεται μέσα στην ώρα που ζούμε όλοι μας, άρχισε τους ψιθύρους του, αποζητούσε ίσως τους βολικούς χώρους του λίκνου του. [...] Η νέα γυναίκα τότε δε δίστασε, η ντροπή η δεμένη με το κύτταρο της φυλής υποχώρησε. Ξεκούμπωσε τη μπλούζα και πρόσφερε μπροστά σε τόσο κόσμο το στήθος στο νήπιο [...].»

5. Περιοδικό «Αργώ», Καβάλα, χρόνος Α', τεύχος 2, Μάιος 1962.

Ο Πρασίνης ασκεί μέσα από το έργο του κοινωνική κριτική καταθέτοντας εκτός από τη δική του προσωπική μαρτυρία και την πικρία του. Η εποχή που γεννήθηκε και ανδρώθηκε υπήρξε από τις πλέον ταραχώδεις. Διαβάζουμε στην εφημερίδα «Κήρυξ» της 1/6/27 (αριθ. φύλ. 369): «*Η διαρροή των καπνεργατών [...] εξακολουθεί. Ούτω χθες ειργάσθησαν περί τας 5.500 καπνεργάται. Επίσης αγίχθησαν εκ Θάσου αρκετοί συντηρητικοί καπνεργάται, οι οποίοι αμέσως ανέλαβον εργασία*». Και στην ίδια εφημερίδα, έξι μήνες αργότερα⁶: «*Κατόπιν της μειώσεως των επιδομάτων ανεργίας των Θασίων καπνεργατών και του αγώνος τον οποίον διεξάγουν ούτοι διά τούτο, ο Νομάρχης [...] απηύθυνε χθες την κάτωθι εγκύκλιον προς τους καπνεργάτας της Θάσου: [...] Το επίδομα ανεργίας αποτελεί μέσον κοινωνικής αλληλεγγύης και αλληλοασφαλίσεως, χορηγείται αποκλειστικώς εις την τάξιν εκείνην των εργατών οι οποίοι έχουν πραγματικήν ανάγκην και προϋποθέτει κατάστασιν ανεργίας. Επί της απόψεως αυτής ο καπνεργατικός πληθυσμός της Θάσου κατέχει θέσιν προνομίου, διότι και ιδιοκτησίαν τινά ως επί το πλείστον κέκτηται και ο χρόνος της ανεργίας αυτών συμπίπτει με την συγκομιδήν του ελαιοκάρπου υφισταμένης ζητήσεως εργασίας καθ' όλην την περίοδον*».

«*Εις την Θάσον ευρίσκονται 3.200 καπνεργάται (άνδρες και γυναίκες), εις τα λοιπά χωρία δε επεξεργασίας καπνού 2.200. Ήτοι το όλον ευρίσκονται εκτός Καβάλας 5.400 καπνεργάται και καπνεργάτριαι*» (εφ. «Κήρυξ» της 29/11/28, α.φ. 853).

«*Άμα τω κατάπλω του «στολίσκου» με τους Θασίους καπνεργάτας, οι κομμουνιστάι καπνεργάται της πόλεως μας, πληροφορηθέντες το γεγονός συνεκεντρώθησαν εις την προ του Δημοτικού κήπου παραλίαν, οπόθεν ήρχισαν ζητωκραυγάζοντες υπέρ των Θασίων [...] και της Γ' Διεθνούς» [...]* (εφ. «Κήρυξ» της 8/10/29, α.φ. 1119).

Ο Φ.Π. αισθάνεται ιδιαίτερα συνδεδεμένος με τη Θάσο. Άνθρωποι και φύση αποτελούν γι' αυτόν το έμφυχο υλικό που τον εμπνέει, συγκινεί και προβληματίζει. Έχοντας γνωρίσει τον ξεριζωμό και τη φτώχεια, ταυτίζεται με εκείνους που εκφράζουν το διαρκή αγώνα για επιβίωση και κοινωνική δικαιοσύνη.

Στα διηγήματά του βρίσκουμε πλήθος πληροφοριών για την καθημερινή ζωή, το επάγγελμα του καπνεργάτη, την τέχνη του, τις συνθήκες εργασίας και διαβίωσης.

«*Το μάζεμα, η συγκέντρωση, όπως τη λένε, των καινούργιων καπνών αρχίζει από Φλεβάρη και πάει ως τον Ιούνιο. Μελίσσια οι καπνομεσίτες, τους πέντε μήνες, ρίχνονται στα καπνοχώρια. Ανοίγουν τιμές, αγοράζουν και ζυ-*

6. Εφ. «Κήρυξ», της 23/12/27, α.φ. 563, στήλη «Εργατικά».

γίζουν και φορτηγά αυτοκίνητα κουβαλούν ασταμάτητα τα χωρικά καπνά στα μαγαζιά, στις καπναποθήκες, μέσα στην Καβάλα [...] Απ' αυτήν την ώρα χιλιάδες άνθρωποι, γυναίκες, άνδρες, όλοι καπνεργάτες, από το Παγγαίο, τη Θάσο και την Καβάλα, ρίχνονται στην αγορά της δουλειάς» («Το ζήτημα της πολιτείας»).

«Ο Θάσιος καπνεργάτης πραγματοποιεί και' έτος περί τα 140-150 ημερομίσθια, τα οποία ατιπροσωπεύουν το ποσόν των 14-15 χιλιάδων δραχμών και απολαμβάνει τα ευεργετήματα του ΤΑΚ, ιατρικήν και φαρμακευτικήν περίθαλψιν κ.λ.π. Το ποσόν τούτο λοιπόν πρέπει να πραγματοποιήσουν ως εισόδημα αποκαθιστάμενοι αγροτικώς. Και υπάρχουν όλοι αι δυνατότητες να το πραγματοποιήσουν, εάν ληφθούν ωρισμένα μέτρα εις την Νήσον, μέτρα δηλαδή τα οποία θα επιτρέψουν την εκμετάλλευσιν Θασιακών προϊόντων απ' ευθείας από τους ιδίους και προς όφελος των ιδίων και του Δημοσίου γενικώτερον [...]» (εφ. «Πρωινά Νέα» της 15/9/36, α.φ. 911, υπογραφή: «Θάσιος Καπνεργάτης»).

Η γοητεία που ασκεί η φύση στο έργο του Φ.Π. εκφράζεται με αμεσότητα, λιτότητα και συναίσθημα. Η ανάγκη για επιστροφή στην πατρίδα, στο αλχημόνητο τοπίο των παιδικών χρόνων, ταυτίζεται με την αναζήτηση ενός ονειρικού τοπίου.

«Τα σπίτια όπου μένουμε βρίσκονται έξω από την πολιτεία. Λίγο μακριά [...]. Η γη αρχικά να κατεβαίνει ξεκούραστα και χύνεται σε μια πλαγιά γεμάτη ημεράδα και θέα. Η γη αυτή φτάνει ως τη θάλασσα. Είναι ένα σημείο, απ' όπου φαίνεται καθαρά το Αιγαίο με τα νησιά. Η Θασοπούλα, η Θάσο κι η Σαμοθράκη[...]» («Πίσω από την πολιτεία»).

«Ο χαμός του αρχαίου κόσμου βασιλεύει. Έτσι που ο ίδιος ο τόπος, ατός του, σε σκοντά να τον παρατήσεις. Γι' αυτό και χώρισε [ο Χρήστος] απ' το άλλο παλικάρι, το σύντροφό του. Πέρασε με καΐκι στη Θάσο και καθώς δεν είχε λεφτά για το μοτόρι, να πληρώσει τ' ανάλογα ναύλα ως την Καβάλα, έμεινε μερικές μέρες και δούλεψε στο καρνάγιο. Ο λόγος που και άργησε. Το καΐκι που βλέπεις εκεί γένηκε. Είναι της Θάσος, από ξύλο του νησιού, τ' άρμενα και η γραμμή του είναι φτιάξη της Θάσος. Οι πελεκητάδες του ταρσανά της τον δώκανε τις οδηγίες και τον βοήθησαν να το σηκώσει έτσι μαστορικά» («Τυρισμός»). Και στο ίδιο διήγημα διαβάζουμε: «Αντίκρου πάλι μέσα στην απλωσιά του πελάγου, γεμάτη μαλακές γραμμές, η Θάσο, αρμένιζε μαζί με την άλλη συντροφιά του ορίζοντα, τον 'Αθω. Θαμπός, ανεβασμένος πάνω από τα νερά, ο τελευταίος ακουμπούσε τις παρυφές του στον ουρανό!

— Αχ πατρίδα! Είπε σιγανά η κοπέλα και κούνησε το χέρι σε χαιρετισμό χωρίς να το καταλάβει.

— Πατρίδα! Είπε κι ο Χρήστος».

Αλλά και στα διηγήματα **Βαθιά στον ορίζοντα, Το τρίτο σπίτι, Γωνία Κομνηνών-Αβέρωφ, Από τα Ανατολικά, Η Ηλέκτρα και το καράβι**, οι πολυπληθείς αναφορές στη Θάσο φανερώνουν το βαθύ δέσιμο του συγγραφέα με το νησί. Οι δεσμοί που έχουν αναπτυχθεί με την πόλη της Καβάλας, πέρα από τυχόν αντιθέσεις και ανταγωνισμούς, κρατούν στέρεα ενωμένες τις δύο πληθυσμιακές κοινότητες. Η οικονομική εξάρτηση του νησιού από την Καβάλα, η κοινωνική και πολιτισμική αλληλεπίδραση που ενώνουν το ένα με το άλλο, γίνονται η αφορμή για μια καταλυτική εμπειρία, για τη δημιουργία ενός υλικού που προσφέρει στο συγγραφέα το κίνητρο, την αναγέννηση δηλαδή της μνήμης. Με διακριτικότητα και σεβασμό, πίστη στον άνθρωπο, εμπιστοσύνη στις δυνάμεις και τη δύναμή του, ο Φ.Π. αποδίδει μέσα από ένα λόγο αυτοβιογραφικό, όχι μόνον τη δική του αλλά και των υπολοίπων ψυχών την Οδύσσεια.

«Ο αυτοβιογραφικός λόγος σώζει τοπία της ψυχής. Αν και μοιάζει να εστιάζεται στα πρόσωπα και τα πράγματα ενός δεδομένου χρόνου και χώρου, τότε εξ αιτίας της μνήμης και τότε εξ αιτίας της φαντασίας, γλιστρά εκτός των ορίων όπου διάλεξε να κινείται και μοιάζει να καταφεύγει ή να διαφεύγει σ' εσώτερα ή και εξώτερα τοπία»⁷.

Ο Πρασίνης αγάπησε τη γενέθλια γη δημιουργώντας ακατάλυτους δεσμούς με την άλλη, τη γενέθλια πόλη της εφηβείας, τους συμπολίτες της ανάγκης, τους νησιώτες συντρόφους της στέρησης. Ο κοινωνικός προβληματισμός του, έντονος πάντοτε, συμβαδίζοντας με την ευαισθησία και την πρόθεση να δώσει το στίγμα της ιστορίας, δεν τον αφήνει αμέτοχο στην κακοτυχία των άλλων.

«Η Πείνα στη Θάσο: Η Θάσος ακολουθούσα την τύχη της Καβάλας λιμοκτονεί και πένεται. Σώσατε την Θάσον κύριοι αρμόδιοι. Δώσατε εργασία. Κινήσατε την καλήν εκμετάλλευσιν των δασών. Άλλως και τα δάση θα καταστραφούν και θα καούν. [...] Σήμερον από την τρομεράν ανεργίαν, οι λαθροϋλοτόμοι δίνουν και παίρνουν, και οι ακατόπιστοι θρηνού τα δέντρα και αδιαφορούν διά την ζωήν των δασεργατών» (εφ. Η Πρωινή της 25/2/53).

Ο Φώτης Πρασίνης δίνει μέσα από το έργο του ζωή σ' ό,τι είχε καταδικαστεί στη σιωπή. Η κραυγή του ίσως δεν αφύπνησε —τη στιγμή που έπρεπε— τις λογοτεχνικές συντροφικές των μεγάλων πόλεων: ας μην ξεχνάμε ότι μετά το 1964, όπως σημειώνει εύστοχα ο Πρόδρομος Χ. Μάρκογλου⁸, η

7. Νατάσα Κεσμέτη, «Αθέατες δυναμικές και ενδεχόμενες παγίδες του αυτοβιογραφικού λόγου», περ. «Ευθύνη», Αύγουστος 1994.

8. Πρόδρομος Χ. Μάρκογλου, «Η πνευματική ζωή - Η λογοτεχνία στην Καβάλα από

μετανάστευση μεταμορφώνει την Καβάλα σε μια πόλη μικροαστών. Ο Φώτης Πρασίνης θεωρείται, μαζί με τον ποιητή Γιώργο Ξ. Στογιαννίδη (1912-1999), γενάρχη: ουσιαστικά μ' αυτούς αρχίζει η λογοτεχνία της Καβάλας⁹.

τις αρχές του αιώνα έως τη χούντα του 1967», *Καθημερινή*, Επτά Ημέρες, Κυριακή 27-6-1993, σελ. 13.

9. *Πρόδρομον Χ. Μάρκογλου*, «Η πνευματική ζωή - Η λογοτεχνία στην Καβάλα από τις αρχές του αιώνα έως τη χούντα του 1967», *Καθημερινή*, Επτά Ημέρες, Κυριακή 27-6-1993, σελ. 14.